

*Тарасюк С. М.,**керуючий партнер**Адвокатського об'єднання «Тарасюк і Партнери»,
аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
Академії адвокатури України*

РОЛЬ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ПРОВЕДЕННІ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У ЖИТЛІ ЧИ ІНШОМУ ВОЛОДІННІ ОСОБИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Анотація. Досліджено питання сутності та змісту діяльності учасників кримінального провадження, які провадять під час досудового розслідування слідчі (розшукові) дії в житлі чи іншому володінні особи або залучаються до їх проведення, здійснено їх класифікацію. Виокремлено слідчі (розшукові) дії, які можуть бути проведені в житлі чи іншому володінні особи і спрямовані на обмеження конституційних прав особи на недоторканність житла чи іншого володіння, невтручання у приватне життя та недоторканність права власності. Акцентовано увагу на дотриманні балансу між завданнями охорони прав особи під час проведення слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні особи й ефективної боротьби зі злочинністю.

Наголошено на підвищенні значення слідчого, прокурора щодо забезпечення повноцінної реалізації конституційного права особи під час проведення в її житлі чи іншому володінні обшуку, огляду, слідчого експерименту й інших слідчих (розшукових) дій, а також удосконаленні процесуальних гарантій.

Виокремлено проблемні аспекти взаємодії слідчого та співробітників оперативного підрозділу під час проведення обшуку в житлі особи. Наголошено, що статус підозрюваного, зокрема й інших учасників провадження, які можуть бути запрошені до проведення слідчої (розшукової) дії, не охоплює специфічних прав, які повинна мати відповідна особа для захисту своїх законних інтересів. На підставі аналізу процесуального законодавства і наукової літератури узагальнено права й обов'язки підозрюваного, потерпілого, які має йому роз'яснити слідчий чи прокурор під час проведення в його житлі або іншому володінні слідчих (розшукових) дій. Виокремлено процедуру залучення до проведення слідчих дій потерпілого й осіб, права та законні інтереси яких може бути обмежено чи порушено під час їх проведення.

Зроблено висновок, що інститут понятих – застарілий, невикорінюваний радянський рудимент, що не захищає права осіб, у яких провадяться слідчі (розшукові) дії в житлі чи іншому володінні.

Надано пропозиції до кримінального процесуального законодавства України щодо забезпечення конституційних прав людини під час проведення слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні.

Ключові слова: досудове розслідування, слідчі (розшукові) дії, слідчий, житло чи інше володіння особи, запрошені особи для участі у проведенні слідчої (розшукової) дії.

Постановка проблеми. У кримінальному провадженні особливе значення мають слідчі (розшукові) дії (далі – С(Р)Д),

які можуть бути проведені в житлі чи іншому володінні особи, оскільки їх проведення завжди пов'язане з обмеженням конституційних прав на недоторканність житла чи іншого володіння, невтручання у приватне життя, недоторканність права власності. Саме під час їх проведення держава має створювати необхідні умови для максимально повної реалізації конституційних прав, ніхто не повинен втручатись у сферу прав людини, крім випадків, прямо передбачених законом.

Визначення особливостей механізму забезпечення конституційних прав особи під час проведення С(Р)Д у житлі неможливе без дослідження сутності та змісту діяльності учасників кримінального провадження, які виконують такі дії чи залучаються до їх проведення. На жаль, Кримінальний процесуальний кодекс (далі – КПК) України не містить чіткого та вичерпного переліку суб'єктів, які можуть брати участь у проведенні С(Р)Д у житлі. Крім того, сьогодення динаміка змін законодавства щодо процесуальної регламентації проведення С(Р)Д у житлі та дотримання водночас конституційних прав людини зумовлює необхідність дослідження ролі сторін, інших учасників кримінального провадження у проведенні відповідних процесуальних дій.

В Україні зазначені питання вивчали С.Є. Абламський, В.В. Дараган, В.Г. Лукашевич, О.Б. Комарницька, В.В. Назаров, С.О. Сорока, О.Ю. Тагаров, В.М. Федченко, Л.Д. Удалова, Ж.В. Удовенко, О.В. Швидкова й ін. Водночас дослідження кримінального процесуального законодавства України, літературних джерел, статистичних матеріалів, судово-слідчої практики дозволяє стверджувати, що сучасний етап вирішення вищезазначеної проблеми потребує якісно нових підходів до її розуміння.

Мета статті полягає в дослідженні кримінального процесуального статусу осіб, які беруть участь у С(Р)Д у житлі особи, виокремленні особливостей чинного законодавства щодо забезпечення конституційних прав осіб під час проведення відповідних процесуальних дій, допустимості їх обмеження, виявленні в законодавстві прогалин, які потребують доктринального аналізу й нормативного врегулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під час досудового розслідування в житлі чи іншому володінні особи можуть проводитися такі С(Р)Д, як обшук, огляд, слідчий експеримент, освідчення, пред'явлення для впізнання, допит. Особливого значення набуває процесуальний статус осіб, які провадять або беруть участь у відповідних С(Р)Д, їхні процесуальні можливості. Проведений нами аналіз щодо

кримінального процесуального законодавства України, правового статусу сторін кримінального провадження, інших учасників провадження, особливостей проведення С(Р)Д у житлі особи дозволив розмежувати суб'єктів, які мають право на проведення цих дій чи залучаються до них, на такі групи: 1) службові особи, які уповноважені на проведення С(Р)Д (п. 2 ч. 2 ст. 40, п. 4 ч. 2 ст. 36, ч. 3 ст. 38, ч. 1 ст. 41 КПК України); 2) запрошені особи для участі у проведенні С(Р)Д; 3) спеціалісти (ч. 1 ст. 236 КПК України); 4) особи, чії права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені під час проведення С(Р)Д (ч. 3 ст. 223 КПК України).

Серед службових осіб, уповноважених на проведення С(Р)Д у житлі, виключна роль належить слідчому. Він є представником держави й особою, яка наділена державно-владними повноваженнями, відповідає за законність та своєчасність проведення слідчої (розшукової) дії. Під час досудового розслідування всі слідчі (розшукові) дії виконує той слідчий, у провадженні якого перебувають відповідні матеріали досудового розслідування. Слідчий має право давати доручення на проведення слідчої (розшукової) дії. Водночас серед науковців і практиків питання щодо законності надання слідчим доручення на проведення С(Р)Д у житлі особи, особливо під час проведення обшуку, є дискусійними. Так, на думку О.В. Швидкової, С.О. Сороки, відповідно до ст. 41 КПК України, правом на проведення обшуку можуть наділятися уповноважені оперативні підрозділи на підставі доручення слідчого, прокурора, наданого в порядку, установленому законом [1, с. 4; 2, с. 215]. О.Б. Комарницька вважає, що проведення обшуку не можна доручати оперативним підрозділам, оскільки КПК України передбачає чіткий перелік уповноважених суб'єктів на проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи. Зокрема, у ст. 236 КПК ідеться про виключне право слідчого та прокурора виконувати ухвалу про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи [3, с. 122].

Верховний Суд у своєму рішенні у справі № 466/896/17 від 29 січня 2019 р. зазначив, що кримінальний процесуальний закон чітко визначає коло осіб, які мають право бути присутніми під час проведення обшуку, а також однозначно вказує на те, що обшук уповноважені проводити виключно слідчий або прокурор, яким таке право надано ухвалою суду. Якщо обшук провадять інші особи, окрім слідчого чи прокурора, ці дії слід уважати суттєвим порушенням умов обшуку, результати такого обшуку, відповідно до вимог ст. ст. 86, 87 КПК України, не можуть бути використані під час ухвалення процесуальних рішень, і суд не може посылатися на них як на докази під час ухвалення обвинувального вироку [4].

На нашу думку, така практика в деяких випадках перешкоджає досягненню справедливого результату кримінального провадження, не сприяє захисту конституційних прав осіб, які є власниками житла, чи тих, які в ньому перебувають. Наприклад, як діяти, коли співробітник оперативного підрозділу, маючи доручення слідчого, переслідує підозрюваного, а той забігає до житла чи іншого володіння сторонніх осіб, і водночас є серйозна загроза для життя та здоров'я осіб, які в цих приміщеннях перебувають, або починає ламати наявне в житлі майно? Які дії співробітник оперативного підрозділу має виконувати, негайно їхати до слідчого чи прокурора, зателефонувати їм і викликати на відповідну адресу, а що потрібно передбачити за умов перебування в іншому районі чи області?

Зрозуміло, що зазначені дії потребують досить багато часу, що може стати причиною завдання підозрюваним смерті особам, які проживали у відповідному помешканні. А як бути в разі наявності кількох адрес для обшуків, до того ж коли обшуки мають бути проведені одночасно? Яскравим прикладом є проведення 24 травня 2017 р. співробітниками Генпрокуратури та Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС) України одночасно в 15 областях 454 обшуків у колишніх керівників обласних управлінь Міністерства доходів та зборів України за часів В.Ф. Януковича [5].

Уважаємо, що в невідкладних випадках, пов'язаних з урятуванням життя людей і майна, чи в разі безпосереднього переслідування осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, співробітники оперативного підрозділу за дорученням слідчого, прокурора мають право проникнути в житло чи інше володіння особи для проведення відповідних дій. З урахуванням цього вважаємо за доцільне п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК України викласти в такій редакції: «Доручати проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій відповідним оперативним підрозділам».

Власний досвід доводить, що на практиці досить часто трапляються випадки, за яких в ухвалі слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи зазначається прізвище слідчого або прокурора на його проведення. Проте в подальшому до слідчого чи прокурора приєднується група осіб, які називають себе оперативними працівниками поліції, а до них долучається група прокурорів, силова підтримка у вигляді спецпризначенців у масках та з автоматами, про яких не йшлося в ухвалі. Що може за таких обставин вдіяти особа? Майже нічого. Поки особі слідчий зачитує ухвалу або дає їй власноручно ознайомитися обшук уже починається. Часто особа, яка дає для ознайомлення ухвалу, не є зазначеним в ухвалі слідчим, а є лише слідчим у створеній слідчо-оперативній групі. У такому разі, на нашу думку, особа має право вимагати для ознайомлення постанову про створення слідчо-оперативної групи і перевірки, чи зазначено в постанові прізвище відповідного слідчого. Водночас у житлі чи іншому володінні особи вже перебувають люди, які не зазначені в постанові. Отже, на практиці вимоги ч. 1 ст. 236 КПК України досить часто не виконуються.

Трапляються випадки, за яких із метою проведення обшуку прибуває слідчий, прізвище якого не зазначено в ухвалі слідчого судді, і пред'являє постанову про створення слідчо-оперативної групи, у якій він фігурує, але ця постанова не містить жодних вихідних даних, тобто може бути надрукована в невідомому місці, а сама ухвала підробна. З урахуванням нинішньої криміногенної ситуації в державі в помешкання можуть проникнути будь-які невідомі особи, які в подальшому можуть й убити власника або завдати тілесних ушкоджень, чи незаконно позбавити його майна.

Досить спірною є позиція М.В. Комарової, яка вважає, що з метою об'єктивного розслідування кримінального провадження та належного виконання його завдань доцільно внести зміни до ч. 3 ст. 234 КПК України, передбачивши наявність у клопотанні слідчого відомостей про посаду, звання, прізвище, ім'я, по батькові оперативного співробітника(ків), які надаватимуть допомогу у проведенні обшуку [6, с. 107]. Ми вважаємо, що зазначена пропозиція нереальна, оскільки неможливо чітко визначити, які саме оперативні працівники не будуть

здіянні в день проведення обшуку в інших процесуальних діях за іншими провадженнями, або за умов проведення одночасно великої кількості обшуків на різних об'єктах із залученням десятка, а то й сотні співробітників оперативних підрозділів, необхідно витратити занадто багато часу для внесення до клопотання всіх даних про оперативних працівників.

Одним з основних учасників кримінального провадження, який може бути запрошений до проведення С(Р)Д у житлі, є підозрюваний. У ч. 1 ст. 42 КПК України визначено перелік підстав для визнання особи підозрюваною, який є вичерпним.

Відповідно до п. 2 ч. 3 ст. 42, ч. 3 ст. 223 КПК України, підозрюваний має бути чітко і своєчасно інформований про свої права, передбачені КПК України, а також отримати їх роз'яснення. Проте статус підозрюваного, зокрема й інших учасників провадження, які можуть бути запрошені до проведення С(Р)Д, не охоплює специфічних прав, які повинен мати у своєму розпорядженні підозрюваний для захисту своїх законних інтересів. У зв'язку із цим спробуємо на підставі аналізу процесуального законодавства і наукової літератури узагальнити права й обов'язки підозрюваного, які має йому роз'яснити слідчий чи прокурор під час проведення С(Р)Д у житлі.

Так, підозрюваний під час проведення в належному йому або у фактично належному йому житлі чи іншому володінні С(Р)Д має право: перед проведенням С(Р)Д (обшуку, огляду, слідчого експерименту) ознайомлюватися зі змістом ухвали слідчого судді про дозвіл на її проведення, перевіряти належне засвідчення ухвали (наявність мокрої печатки суду), строк дії ухвали, правильність зазначення адреси, власника (володільця) житла чи іншого володіння й отримувати її копію; перевіряти службові посвідчення правоохоронців, які прибули для проведення слідчої (розшукової) дії; вимагати відомості про інших осіб, які беруть участь у проведенні С(Р)Д; отримувати правову допомогу адвоката; на гарантування безпеки свого життя і здоров'я, дотримання честі й гідності; вимагати заміни понятих у разі їхньої заінтересованості в результатах кримінального провадження; користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою володіє особа, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача; добровільно видати речі, які розшуковуються; відмовитися відповідати на запитання; давати пояснення чи в будь-який момент відмовитися їх давати; ставити питання, висловлювати свої пропозиції, зауваження та заперечення щодо порядку проведення С(Р)Д, які заносяться до протоколу; безперешкодно фіксувати проведення С(Р)Д за допомогою відеозапису (з додержанням вимог законодавства); оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора; заявляти клопотання і відводи; ознайомлюватися із протоколом С(Р)Д, вимагати внесення до протоколу всіх зауважень щодо порушення норм чинного законодавства під час його проведення; отримувати другий примірник протоколу обшуку разом із доданим до нього опису вилучених документів та тимчасово вилучених речей; вимагати вжиття заходів щодо недопущення оголошення виявлених у процесі С(Р)Д обставин його приватного життя; на забезпечення схоронності майна, що знаходиться в житлі чи іншому володінні, та неможливості доступу до нього сторонніх осіб.

3 метою дотримання гарантій реалізації відповідних прав підозрюваного вважаємо за доцільне закріпити їх у ч. 3 ст. 42 (п. 3¹).

Під час проведення С(Р)Д у житлі підозрюваного специфічний характер мають також його обов'язки щодо забезпечення процесуального порядку проведення відповідної дії та досягнення слідчим, прокурором її мети. Ретельний аналіз законодавства дозволив виокремити такі обов'язки підозрюваного під час проведення С(Р)Д у його житлі: у разі наявності вимоги слідчого, прокурора – має бути присутній під час проведення С(Р)Д; у разі наявності ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння – підкоритися законним вимогам слідчого, прокурора щодо можливості безперешкодно увійти в житло чи інше володіння; не перешкоджати провадженню пошукових заходів; за наявності заборони, не спілкуватися з іншими особами; залишати місце проведення С(Р)Д до її закінчення та вчиняти будь-які дії, що заважають її проведенню, без дозволу слідчого чи прокурора; піддаватися особистому обшуку; не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю у проведенні С(Р)Д, а також відомості, які становлять охоронювану законом таємницю; не перешкоджати іншим чином провадженню С(Р)Д.

До участі у проведенні С(Р)Д у житлі особи слідчий чи прокурор може запросити потерпілого, процесуальний статус якого визначено у ст. 55 КПК України. Права й обов'язки потерпілого виникають із моменту подання заяви про вчинення щодо нього кримінального правопорушення або заяви про залучення його до провадження як потерпілого.

Дослідження кримінального процесуального законодавства дозволяє дійти висновку, що участь потерпілого у проведенні С(Р)Д у житлі особи фактично передбачає певну процедуру, а саме: запрошення з боку слідчого чи прокурора (ч. 1 ст. 236 КПК України); ініціювання потерпілим проведення С(Р)Д, які здатні забезпечити подання до суду належних і допустимих доказів (ч. 3 ст. 93 КПК України); за добровільною згодою потерпілого, який володіє житлом чи іншим володінням (ч. 1 ст. 233 КПК України).

Зазвичай участь потерпілого у проведенні обшуку здійснюється за його ініціативою, а саме на підставі клопотання про його залучення до проведення цієї дії. Доцільність і можливість участі потерпілого у проведенні обшуку заздалегідь вирішується слідчим чи прокурором, які уповноважені її проводити.

Беручи до уваги склад осіб, які можуть бути запрошені для участі у проведенні обшуку, законодавець у чинному КПК України вказав на можливість залучення для участі в цій дії захисника. Зазначена можливість відповідає вимогам міжнародно-правових норм, які передбачають право будь-якої особи, залученої до сфери кримінального провадження, на звернення по юридичну допомогу.

Відповідно до ч. 3 ст. 236 КПК України, учасники обшуку мають право користуватися правовою допомогою адвоката. Щодо цього О.Ю. Татаров слушно зазначив, що адвокат має бути допущений до обшуку на будь-якій стадії, що є логічним завершенням непоодиноких спорів між адвокатською спільнотою та правоохоронними органами [7, с. 19]. Уважаємо, що необхідність участі захисника (адвоката) у проведенні обшуку зумовлена тим, що він може надати обшукуваному професійну допомогу в забезпеченні наданих йому прав, не допустити зловживань або порушень закону з боку осіб, які проводять обшук.

Згідно з п. 25 ч. 1 ст. 3 КПК України, слідчим чи прокурором також може бути запрошений до участі у проведенні певних

С(Р)Д у житлі особи як учасник кримінального провадження понятій. Звернемо увагу на те, що законодавець у нормах чинного КПК України не визначив термін «понятій», не закріпив чіткого процесуального статусу понятій, не сформулював підстав для їх відводу. У науковців також неоднозначне ставлення до цього інституту. Його прихильники понятій вважають важливим стримуючим чинником для недопущення порушень законності з боку осіб, які провадять розслідування; що наше законодавство ще не готове до радикального вирішення цього питання [8, с. 53; 9, с. 139–140].

Є науковці, які пропонують залишити питання про участь понятій у кримінальному провадженні на розсуд учасника С(Р)Д, стосовно якого її провадять. Такий учасник особисто буде вирішувати, чи залучати понятій, чи застосовувати під час С(Р)Д технічні засоби для забезпечення безперервного відображення їх перебігу. Зазначені пропозиції, на їхню думку, спрямовані на забезпечення невтручання у приватне життя особи й обґрунтовані тим, що лише сама особа, щодо якої провадять С(Р)Д, може вирішити, що саме найбільшою мірою потенційно сприятиме збереженню її особистої та сімейної таємниці: відображення інформації про її певні аспекти у свідомості понятій чи на технічних носіях [10].

Інші науковці вважають, що в Україні доцільно відмовитися від інституту понятій через їхню пасивність під час провадження С(Р)Д, повну некомпетентність щодо дій слідчого, нерозуміння процесуальних вимог, що висуваються до проведення процесуальної дії, змісту і правил фіксації слідчих дій, неможливість розпізнати законність чи незаконність дій слідчого, запрошення підставних понятій, прізвища яких фігурують у протоколах С(Р)Д як свідків у різних кримінальних провадженнях, що викликає сумніви в достовірності та точності отриманих доказів тощо [11, с. 3; 12, с. 81].

Ми підтримуємо позицію останніх. Уважаємо, що інститут понятій є застарілим на практиці, є невикорінюваним радянським рудиментом, що не лише не захищає права осіб, у яких провадяться процесуальні дії, а й призводить до повсякчасних абсурдних дій працівників органу розслідування, які вимушені навіть озброєних підозрюваних оглядати (обшукувати) не миттєво, а лише знайшовши двох понятій. Водночас сьогодні знайти понятій украй складно, оскільки більшість пересічних громадян не бажають бути понятими та витратити свій вільний час на присутність під час проведення певної процесуальної дії. На нашу думку, суспільство має почати довіряти правоохоронцям. Якщо впроваджено відеофіксацію слідчих (розшукових) дій – настав час відмовитися від інституту понятій.

Під час проведення С(Р)Д у житлі особи можуть виникати ситуації, за яких необхідне залучення особи, права та законні інтереси якої може бути обмежено чи порушено під час проведення цих дій (ч. 3 ст. 223 КПК України). Варто наголосити, що законодавець визначив нового учасника кримінального провадження, а саме іншу особу, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, тобто це особа, стосовно якої (зокрема, щодо її майна) здійснюються процесуальні дії, визначені КПК України (п. 16¹ ч. 1 ст. 3 КПК України). Незважаючи на це, коло осіб, які підпадають під критерій «іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування», конкретно не визначено. На нашу думку, до таких осіб під час проведення С(Р)Д у житлі можуть належати: власник житла чи іншого володіння,

у яких проводиться С(Р)Д; особи, стосовно яких здійснюється досудове розслідування, проте про підозру їм не повідомлено; статисти під час проведення впізнання; особа, яка перебуває в житлі чи іншому володінні під час обшуку, але не є його власником.

Суттєвим упущенням законодавця є відсутність чіткого визначення заходів, яких має вжити слідчий для забезпечення присутності відповідних осіб. Вивчення кримінального процесуального законодавства дозволило дійти висновку, що такими заходами сьогодні є: заборона слідчим відповідним особам залишати місце обшуку на період проведення даної процесуальної дії в разі, коли вони вже були в житлі чи іншому володінні на момент прибуття слідчого; виклик слідчим цих осіб для участі у проведенні слідчої (розшукової) дії. Водночас недопустимо примусове супроводження даних осіб на місце проведення слідчої (розшукової) дії або накладення на них грошового стягнення в разі неявки, оскільки ці заходи забезпечення кримінального провадження застосовується виключно до підозрюваного, обвинуваченого або свідка (ч. 1 ст. 139, ч. 3 ст. 140 КПК України).

Висновки. У нинішніх умовах надзвичайно важливе дотримання конституційних прав особи під час проведення С(Р)Д у житлі, невід'ємних умов законності, обґрунтованості, доцільності й ефективності їх проведення. Від дотримання цих умов стороною обвинувачення залежить допустимість зібраних доказів, утвердження та забезпечення процесуальних прав сторони захисту, інших учасників слідчої дії, які присутні під час її проведення, недопущення непропорційних обмежень конституційних прав відповідних осіб, а також належна реалізація засад кримінального провадження.

Література:

1. Швидкова О.В. Обшук як спосіб збирання доказів. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2014. № 2 (10). С. 1–17.
2. Сорока С.О. Щодо забезпечення прав і свобод людини під час проведення обшуку. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Юридичні науки». 2014. № 810. С. 213–219. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2014_810_37.
3. Комарницька О.Б. Окремі питання здійснення обшуку житла стороною обвинувачення. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2016. № 4 (31). С. 118–129.
4. Верховний Суд: Обшук має проводитись виключно слідчим, а не оперативними працівниками, навіть за наявності такого доручення (справа № 466/896/17 від 29 січня 2019 р.). URL: https://protocol.ua/ua/vs_kks_obshuk_mae/.
5. За останні кілька років українські правоохоронці провели кілька масштабних спецоперацій із викриття злочинних схем. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/guchni-obshuki-ta-zatrimannya-top-spescoragaciy-proti-korupciyi-v-ukrayini-934550.html>.
6. Комарова М.В. Правові та організаційні засади обшуку у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2019. 256 с.
7. Татаров О.Ю. «Маски» скинуті – шоу триває, або як нардепи спробували унеможливити вилучення майна під час обшуків і що з того вийде. *Закон і бізнес*. 2017. № 49. URL: http://zib.com.ua/ua/print/131204-yak_nardepi_sprobuvali_unemozhliviti_maskishou_i_scho_z_tog.html.
8. Петрухин И.Л. Теоретические основы реформы уголовного процесса. Москва : ТК «Велби», 2005. Ч. 2. 192 с.
9. Шейфер С.А. Следственные действия. Система и процессуальная форма. Москва : Юрлитинформ, 2001. 208 с.

10. Удовенко Ж.В. Невтручання у приватне життя при провадженні деяких слідчих (розшукових) дій. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2013. № 2 (8). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n2/13uzvsrd.pdf>.
11. Гресь О.В. Коли вони придуть... : судді й адвокати пропонують стратегію захисту прав під час обшуку. *Закон і бізнес*. 2017. № 40. URL: http://zib.com.ua/ua/print/130534-yak_ne_dopustiti_pogushennya_prav_lyudini_pid_chas_obshuku.html.
12. Фастовець В.А. Інститут понять. Архаїчне явище чи процесуальна гарантія захисту прав учасників кримінального судочинства? *Вісник прокуратури*. 2012. № 3. С. 74–81.

Tarasiuk S. The role of participants of criminal proceedings during investigative (search) actions in housing or other possession of a person: theory and practice

Summary. Questions of essence and the maintenance of activity of the participants of criminal proceedings which are carried out during pre-judicial investigation investigative (search) actions in housing or other possession of the person or are involved in their carrying out are investigated, its classification is carried out. Dedicated investigative (search) actions, which can be carried into housing or other possession of a person and is aimed at limiting the constitutional rights of persons to inviolability of the home or other possessions, privacy and the inviolability of property rights. Attention is focused on the balance between the tasks of protecting the rights of the individual during the investigation (search) actions in the home or other possession of the person and the effective fight against crime.

It is noted that the role and importance of the investigator, the Prosecutor to ensure the full implementation

of the constitutional right of a person when conducting a search, inspection, investigative experiment and other investigative (search) actions in his dwelling or other possession, as well as the improvement of procedural guarantees.

The problem aspects of interaction of the investigator and employees of operational division at carrying out a search in the dwelling of the person are defined. It is noted that the status of a suspect, including other participants in the proceedings, who may be invited to conduct an investigative (search) action, does not cover the specific rights that the relevant person must have at his disposal to protect his legitimate interests. Based on the analysis of the procedural legislation and scientific literature the rights and duties of the suspect, the victim which the investigator or the Prosecutor has to explain to it at carrying out in his dwelling or other possession investigative (search) actions are generalized. The procedure of attraction to carrying out investigative actions of the victim and persons whose rights and legitimate interests can be limited or violated during their carrying out is defined.

It is concluded that the institution of witnesses is outdated in practice, is an unused Soviet rudiment that does not protect the rights of persons who have investigative (search) actions in housing or other ownership.

Proposals to the Criminal procedural legislation of Ukraine on ensuring constitutional human rights during investigative (search) actions in housing or other ownership are provided.

Key words: pre-trial investigation, investigative (search) actions, investigator, housing or other possession of person, invited persons to participate in investigation (search) actions, prosecutor.